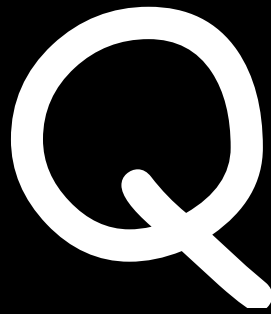

Hedendaagse sociologische auteurs

nota's inclusief ppt's / prof Verschraegen

quickprinter
Koningstraat 13
2000 Antwerpen
www.quickprinter.be

Nieuw!!!

Online samenvattingen kopen via

www.quickprintershop.be

Like us on Facebook!

www.facebook.com/quickprintershop

INLEIDING

Praktisch

- Alle colleges gaan door op woensdag tss 14-16 in R002
- Colleges worden opgenomen:
<http://msevp.uantwerpen.be/Mediasite/Catalog/catalogs/201520161300pswhst>
- Tekstenbundel: 1 basistekst per college
- Teksten voor discussiecolleges zijn eerder werkteksten om inzicht in de stof te verdiepen, zijn niet echt inhoudelijk te kennen.
- Openboekexamen: teksten die bij de colleges horen & slides op bb. Slides kennen, maar niet meenemen naar examen. Structuur aanbrengen met fluo & blaadjes mag, ook gedetailleerdere inhoudstafel mag.
- Geen les 20/04, dus 13/04 college van 13u-16u
- Leesverslagen, discussiecolleges

Evaluatie

- Leesverslagen 3 x 12% = 36% (! plagiaat) > *refereren*
- Openboek examen: relatief kort, slecht 3 vragen. 2 open vragen over verschillende onderdelen van de cursus heen. Derde vraag iets korter, interpretatie van iets in het licht van de geziene leerstof
  - *Je kan enkel deelnemen aan het examen als je alle leesverslagen op tijd hebt ingeleverd*

Vragen?

Inhoudelijke vragen: gert.verschraegen@uantwerpen.be

Praktische vragen en vragen over discussiecollege: layla.vandenberg@uantwerpen.be

Inhoud & leerdoelstellingen

- Hedendaagse sociologische theorie bouwt voort op KST (Simmel, Marx...)
- Sociologische theorie is veranderd want we leven in een andere tijd. We beperken ons tot na WOII. Globalisatie, integratie, europeanisering, technologisering, naoorlogse evolutie van kapitalisme...)
- Eindcompetenties: kennis, inzicht in theorieën en hun samenhang, vergelijken van theorie (examen!)
- Studenten vertrouwd maken met de belangrijkste debatten, stromingen en auteurs van de naoorlogse sociologie, met speciale aandacht voor een aantal maatschappelijke ontwikkelingen en thema's die de hedendaagse theorievorming hebben beïnvloed (bv. globalisering, post-kolonialisme, technologisering, de naoorlogse evolutie van het kapitalisme)

DEEL I: THEORIE

1. Wat is theorie?

Logisch geordend of geïntegreerd geheel van uitspraken over de sociale werkelijkheid, maatschappij?

- Theorie moet verband houden met de feitelijke werkelijkheid
- Theorie is geïnspireerd op de sociale werkelijkheid

Abstract (los van tijd en ruimte). We hebben het zelden over concrete gevallen en veralgemenen uitspraken over de sociale werkelijkheid die op verschillende gevallen kunnen worden toegepast (bv. geen specifieke interacties tussen mij en ons papa; maar algemene theorie over socialisatie in gezinsverband)

Maar ook gesitueerd in tijd en ruimte. Theorieën vertellen ons hoe we naar de (sociale) werkelijkheid kunnen (of moeten) begrijpen, maar die werkelijkheid beïnvloedt ook hoe we erover denken

- Ingewikkelde verhouding tss sociologische denken & feitelijke sociologische werkelijkheid

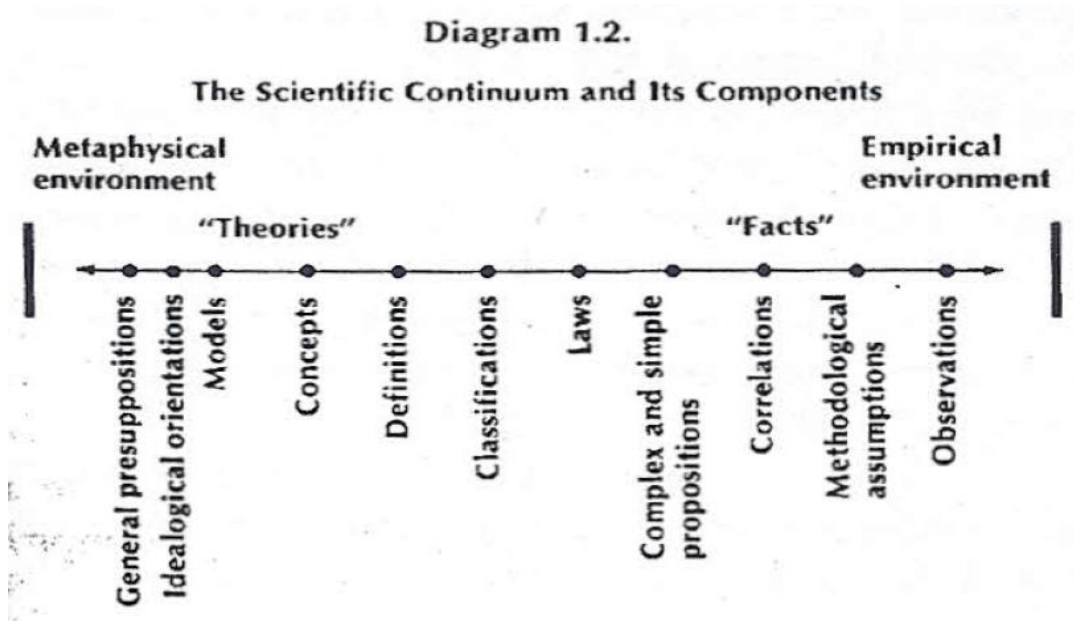
1.1. Hoe komt theorie tot stand?

- Obv empirische feiten: inductie & generalisatie
  - klopt ten dele, want theorie kan niet zonder empirische feiten
  - maar het is onmogelijk om theorie louter te laten bepalen door empirische feiten die zich volledig buiten sociologische verbeelding bevinden
  - Relatieve zelfstandigheid van theorie: Feiten bestaan nooit op zichzelf, er bestaan geen theorie-vrije feiten of argumenten. Wij gebruiken altijd welbepaalde conceptuele theoretische veronderstellingen over hoe die werkelijkheid eruit ziet. Werkelijkheid wordt op voorhand al gestructureerd door theorieën. Je kan de 2 beelden niet tegelijkertijd zien.
  - Theorie is *constitutief*: theorie gaat vooraf aan de werkelijkheid. Je kan nooit zomaar 'a-theoretische' feiten bestuderen, want die feiten zijn ook gebaseerd op verwachtingen, en die basisverwachtingen worden dan niet getest bij het toetsen van die theorieën
- Niet gewoon weerspiegeling werkelijkheid maar eerder de 'bril' waardoor de WH gezien w om die te structureren
- Leidraad voor onderzoek, bron voor richtinggevende concepten en formulering van hypothesen, maar vaak ook systematische poging om de resultaten van het onderzoek te ordenen en te interpreteren.

Idee dat we (a-theoretische) feiten kunnen om theorieën te testen, klopt dus niet helemaal. Empirische feiten kunnen sommige onderdelen van een theorie weerleggen, maar een volledige weerlegging is niet mogelijk:

- De feiten die gebruikt worden om een theorie te testen zijn zelf ook gebaseerd op theorieën die niet getest worden
- Dat sommige onderdelen van de theorie weerlegd worden, betekent niet dat het hele theoretische bouwwerk ondergraven is

Theorieën worden zowel gevormd door empirische observaties als door algemene veronderstellingen

Concerns: Sommigen zien de vrouw, anderen het berglandschap; anderen zien misschien nog iets anders. En dat heeft te maken met een verschil in gerichtheid, interesse, tussen elk van ons

Internaliteiten/externaliteiten: het is onmogelijk –hoe hard je ook probeert- om beide beelden in 1 keer te zien.

Compositie: Dubbele aspect: constructie: je gerichtheid geeft vorm aan/bepaalt wat je kan zien; representatief: je kan niet om het even wat zien.

Sociologische theorieën steunen zelf op een aantal basisassumpties

1. hoe ziet men de **handelende mens of actor**? Wat is sociaal handelen?
  - Individu handelt rationeel en uit eigenbelang (RCT)
  - Individueel handelen wordt gericht door waarden, overtuigingen en normen (=nomatief of niet-rationeel). Wat mensen doen w in eerste instantie beïnvloedt door wat mensen denken dat ze moeten doen, en dat is afhankelijk van de sml waarin ze leven (waarden & normen zijn cultuurafhankelijk)
  - Individueel handelen hangt af van definitie van de situatie
    - *Thomas-theorema*: If men define situations as real, they are real in their consequences

The Thomas theorem is a theory of sociology which was formulated in 1928 by W. I. Thomas and D. S. Thomas (1899–1977): "If men define situations as real, they are real in their consequences."

In other words, the interpretation of a situation causes the action. This interpretation is not objective. Actions are affected by subjective perceptions of situations. Whether there even is an objectively correct interpretation is not important for the purposes of helping guide individuals' behavior.

2. Hoe komt de **maatschappelijke orde** tot stand? Hoe komt het dat onze maatschappijen toch een zekere stabiliteit hebben?
  - Structuren in mppij (bv sociale klassen) bestaan op zichzelf & bepalen het gedrag van individuen
  - Individuen maken keuzes in het licht vd situatie, hun belangen en interpretaties van gedrag van anderen, en daaruit komen sociale patronen en instituties voort

1.2. Functies van theorie

1. Systematisering

- Theorie als systematische poging om de resultaten van het onderzoek te ordenen en te interpreteren
- “Theorie is een veralgemening van het particuliere, een abstrahering van concrete gevallen” (J. Alexander, What is Theory?, p.2)
  - Conflicten werknemer met bedrijfsmanagement – gezags- en communicatiestructuren in organisaties - organisatietheorieën
  - interactie tussen ‘Jan’ en zijn vader – interactievormen binnen het gezin - socialisatietheorieën
- Heuristiek: iets zoeken & het vinden. Theorie laat ons toe om in de veelheid en chaos vd WH patronen te zien, een zekere samenhang, om te begrijpen wat al die dingen met elkaar te maken hebben. Ze doet dat door onze aandacht te focussen op een aantal specifieke relaties en aspecten. Is belangrijk want zonder die heuristische functie zou het moeilijk zijn om iets interessant/gestructureerd te herkennen in de sociale werkelijkheid.
Theoretische kaders, concepten of ideeën zijn belangrijk omdat ze een bepaalde ‘bril’, een manier van kijken met zich meebrengen. Door onze aandacht op bepaalde aspecten van de werkelijkheid te richten (het ‘relevante’) en andere te verwaarlozen (‘het irrelevant’), laten ze ons toe om een zekere orde of een patroon in onze onderzoeksdata of de werkelijkheid te zien
Zonder concepten of theoretische kaders (‘frames’), is het soms moeilijk om überhaupt iets betekenisvol, patroonmatig in de sociale werkelijkheid te herkennen
  - Civil inattention (Goffman). Als vb van theorie die ons kan helpen om ongestructureerde sociale wereld toch een bepaald patroon in te zien

‘Civil inattention’ (‘Burgelijke onachtzaamheid’) is een term van Erving Goffman. Om de anonieme interactie met vreemden in een stedelijke setting mogelijk te maken is een geheel aan specifieke gedragscodes vereist. Vandaar dat onze moderne, stedelijke cultuur specifieke gedragsnormen en codes heeft ontwikkeld om ‘neutrale’ interactie tussen vreemden mogelijk te maken. Goffman beschrijft deze civil inattention als een cruciaal onderdeel van de “surface character of public order ... individuals exert respectful care in regard to the setting and treat others present with civil inattention”,

Civil inattention staat niet gelijk met 'onverschilligheid' maar impliceert eerder kort oogcontact ('niet staren!') en neutraal inschatten van de ander zodat zijn aanwezigheid erkend wordt, maar de mogelijkheid van meer persoonlijk en direct contact wordt ontmoedigd.

Civil inattention is m.a.w. een manier om 'privacy' in een openbare ruimte of menigte mogelijk te maken (cultureel geaccepteerde vormen van afstand creëren t.a.v. de ander). Het lijkt iets natuurlijk en vanzelfsprekend, maar zo'n moderne, burgerlijke gedragscodes zijn aangeleerd en zijn een typische onderdeel van de abstracte, onpersoonlijke relaties die vereist zijn in een moderne maatschappij.

- Kadering of framing: verschillende kaders leiden tot andere kadering van onderzoek, andere onderzoeksvragen, andere gebruik van data...
  - Een theoretisch kader of 'frame' omschrijft een fenomeen in specifieke theoretische termen en classificeert het daarmee in een bredere groep (bvb. interactievormen in de publieke ruimte)
  - De meeste analytische kaders of theoretische 'frames' worden ontleend aan de sociologische theorie
  - Door theoretische kaders te selecteren, te bediscussiëren en te formaliseren kunnen onderzoekers hun werk met dat van anderen verbinden
  - Verschillende kaders leiden tot andere 'kadering' van onderzoek, andere onderzoeksvragen, andere gebruik van de data:
    - vb.1 Politiek sociologisch onderzoek naar stemintenties wordt anders aangepakt vanuit Rational Choice theory dan vanuit sociale beïnvloedings-theorie .

2. Wat is specifiek sociologische theorie?

- Theorieën over specifiek maatschappelijk domein of specifieke dimensie van het sociale leven
  - ongelijkheid, sociale stratificatie, politiek systeem, ziekte en gezondheid...
  - Theorieën van het politiek systeem (politieke sociologie)
  - Theorie van ziekte en gezondheid (medische sociologie)
  - Theorie van specifieke sociale verbanden (bvb. groep, organisatie, macro-instituties)
- Algemene sociologische theorie
  - theorie over de maatschappij als eenheid of als geheel: hoe hangen de verschillende domeinen van de samenleving allemaal samen? (dit vak)
  - theorie over hoe sociale interactie-organisaties-macrostructuren zich tot elkaar verhouden
- Sociologische vs sociale theorie?
  - Sociale theorie = inbreng en invloed v andere disciplines (filo, antropo, linguïstiek, geografie)

- Sociologische theorie
  - sterkere band met sociologisch-empirische onderzoek
  - net als in sociale theorie is er sprake van theoretisch pluralisme: meerdere paradigma's of theoretische kaders, bv systeemtheorie, conflicttheorie, symbolisch interactionisme...
  - Maar gekoppeld aan enkele hoofdvragen van de sociologie

HOOFDVRAGEN VAN DE SOCIOLOGIE

1. Wat ligt aan de grondslag van handelen (bvb. eigenbelang of gerichtheid op waarden?) Wat is sociaal handelen (onderlinge afstemming van individuele belangen of creatie van gemeenschappelijke definitie van situatie)?
2. Hoe komt maatschappelijke orde tot stand? Bestaat maatschappelijke leven in eerste instantie uit structuren (bvb. 'sociale klassen') of individueel gedrag?
3. Wat is sociale verandering? Wat is typisch aan onze 'moderne' of hedendaagse maatschappij (tijds-diagnose)?

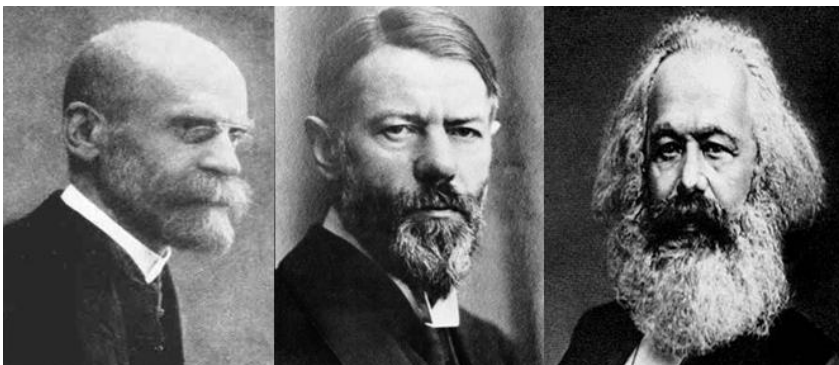
Sociologische theorieën steunen zelf op een aantal BASISASSUMPTIES

- Hoe ziet men de handelende mens of 'actor'? Wat ligt aan de grondslag van handelen? Wat is sociaal handelen?
  - Individu handelt rationeel en uit eigenbelang
  - Individueel handelen wordt gericht door waarden, overtuigingen, normen ('normatief' of niet-rationeel)
  - Individueel handelen hangt af van de 'definitie van de situatie' (situationeel, interpretatief)
  - Hoe komt maatschappelijke orde tot stand?
  - Bestaande maatschappelijke structuren (bvb. 'sociale klassen') bestaan op zichzelf en bepalen het gedrag van individuen
  - Individuen maken 'keuzes' in het licht van de situatie, hun belangen, hun interpretaties van gedrag van anderen, en daaruit emergeren 'sociale patronen' en 'institutes'

3. Hedendaagse theorie

Theorie voor de hedendaagse samenleving?

Drie klassieke auteurs: Emile Durkheim, Max Weber en Karl Marx (#hotties)

DEEL II: HANDELINGSTHEORIE

0. Inleiding

Sociologen gaan ervan uit dat mensen geen geïsoleerde wezens zijn, maar deel van de sml en hun handelen afstemmen op dit collectief, maar het is niet altijd duidelijk HOE nu mensen net hun sociaal handelen. Er bestaan verschillende assumpties

- mensen zijn reflexieve wezens (we denken na) en dus is handelen rationeel
- MAAR heel veel van ons handelen is niet beredeneerd (automatisch, traditioneel)
- Kracht van ratio wordt onderschat, het grootste deel van handelen vloeit voort uit emoties, waarden die we nastreven (cfr. tweedeling realistisch-idealistisch)
- sociaal handelen is steeds gestuurd van uit individuele belangen of interesses, zonder rekening te houden met sociale context en gedeelde sociale normen die voorschrijven wat er verwacht wordt
- etc...

Als je nu rekening houdt met die verschillende assumpties, dan zouden we grofweg 2 grote groepen van theorieën gaan onderscheiden.

(1) interpretatieve handelingstheorie:

- a. interpretatie = het feit dat zoiets als 'belangen, normen en waarden' nooit op zichzelf bestaan. Die moeten steeds geïnterpreteerd worden in het licht van een specifieke situatie. Je kan niet nadenken over sociaal handelen zonder te denken dat personen constant sociale situaties moeten interpreteren. Dingen hebben geen betekenis op zichzelf
- b. de specifieke methoden die sociale wetenschappers. Sociologen gaan in concrete situaties kijken hoe mensen betekenis geven aan hun handelen, gedrag en de situatie

(2) utilitaristische handelingstheorie: die gaan ervan uit dat er wel zoiets bestaat als belangen, en dat die afhankelijk zijn van de sociale context en dat je die dus ook apart ervan kan bestuderen. Situaties moet je dus ook altijd zien vanuit die interne handelingsbelangen.

Deze 2 grote stromingen bestaan nog uit verschillen substromingen zoals dramaturgie, etnomethodologie, symbolisch interactionisme...

INTERPRETATIEVE HANDELINGSTHEORIE

1. Inspiratiebronnen voor de interpretatieve handelingstheorie

Eerste belangrijke inspiratiebron voor interpretatieve handelingstheorie: **Max Weber**. De uitgangspunten van Weber worden wel eens interpretatief/hermeneutisch genoemd: nadruk ligt altijd op het uitleggen van de intenties achter het sociale handelen, want het zijn net die intenties die ons handelen sociaal maakt en het doet verschillen van automatisch en reflexief dierlijk handelen. Je moet nagaan welke betekenis mensen aan hun handelen geeft en hoe

mensen anticiperen op verwachtingspatronen van anderen. Dat betekent ook dat wij niet zomaar een script/programma volgen, je moet alles interpreteren.

Heeft 2 gevolgen

- (1) Als je aan sociologische verklaring wil doen, moet je *handelen verbinden met de sociale intenties* die actoren aan dat handelen geven, anders heb je niks verklaard
- (2) Weber heeft heel specifiek idee waaruit het sociale bestaat. Wat is dat, ontologisch gezien? DH & Marx gaan ervan uit dat er sociale structuren zijn, reëel bestaande entiteiten zoals maatschappij of klassen en je kan die dus ook apart bestuderen.
<> Weber: die *sociale feiten bestaan niet op zichzelf*. Je moet het sociale bestuderen via het individu en hoe die op elkaar zijn afgesteld. Die collectieve sociale feiten zijn gemaakt uit individuele handelingen en individuen die hun handelen afstellen op het bestaan van dat sociaal feit

Sociologisch 'nominalisme' (?): sociale verbanden als 'sociale klasse', 'de universiteit' of 'de staat' bestaan bij gratie van complex geheel van op elkaar betrokken individuele handelingen

Tweede belangrijke inspiratiebron: **Chicago school**. Vooral belangrijk tussen interbellum en heeft gestalte gekregen aan universiteit Chicago, toen de snelst groeiende grootstad in USA. Je kreeg opeens een groot sociologisch lab (door migratie, urbanisatie en industrialisatie). Vb Robert Park,... Stadssociologie. Chicago school was vooral belangrijk voor etnografische kwalitatieve studies over fenomenen in grootsteden (nachtleven, jeugdcriminaliteit...)

- Thomas : "If men define situations as real, they are real in their consequences" (hoe mensen in een bepaalde situatie handelen, hangt af van hun begrip, interpretatie van die situatie – en dit staat vaak los van hoe een buitenstaander die situatie begrijpt)
- Grondleggers van etnografische, kwalitatieve onderzoekstraditie in de sociologie

Derde inspiratiebron: **G.H. Mead**. Grondlegger symbolisch interactionisme. Naam verzonnen door Blumer. Drie punten:

- (1) Mead legt bijzonder veel nadruk op interactieve karakter van menselijk handelen en menselijk denken/bewustzijn. Ook ons bewustzijn is door en door gestempeld door het sociale. Dus als je aan sociologie doet, dan kan en mag je de individuele actor nooit op zichzelf bekijken, nooit los van sociale omgeving. Alles wat we doen komt net voort uit het feit dat mensen met elkaar interageren. We stellen handelingen die waarneembaar zijn en die een effect hebben op anderen, d.w.z. wij zijn een bron van prikkels/stimuli voor anderen. Mensen zijn niet enkel een bron van stimuli voor anderen, maar kunnen ook waarnemen wat hun stimuli voor effect hebben op anderen. We kunnen m.a.w. de reacties op onze stimuli waarnemen en op die reacties op onze reacties reageren. Ook wanneer we alleen zijn, zijn we bezig met interactie (wat ga ik zeggen, wat heb ik gezegd, hoe kan ik beter reageren). We zijn constant bezig met reacties van anderen op onze stimuli. = interactie/communicatie --> Dus kan je geen sociologie hebben die louter focust op individuele subject
- (2) Sociale oorsprong van het zelfbewustzijn ('taking the role of the other')
De conceptie/idee die we van onszelf hebben (wie we zijn en wat we willen), spruit voort uit niets anders dan sociale interactie zelf. We komen niet in de wereld met een zelfbewustzijn, zelfbewustzijn heeft een sociale oorsprong, want wordt pas verkregen

door anderen. Komt tot die stelling door observatie van evolutie van zelfbewustzijn van baby's. Verschillende vormen van bewustzijn

- a. Waarnemingsbewustzijn: (?)
- b. Reflexieve bewustzijn: leidt tot besef van eigen ik & bijgevolg zijn er ook anderen die met hun eigen perspectief naar mijzelf kijken en dan besef je 'aha er zijn anderen' (leidt vaak tot koppigheidsfase bij kleuters)

Wij worden onszelf door voortdurend de positie in te nemen van anderen, en dat is de reden dat we als kind moeten spelen, en zo de rol van de ander kunnen opnemen (taking the role of the other). We leren hoe we de verwachting ten aanzien van die rol kunnen waarmaken.

- (3) Interactie bij mensen is symbolisch: Sociaal handelen is niet enkel interactie, maar het is altijd symbolische interactie. D.w.z. wij mensen handelen o.b.v. betekenissen en niet o.b.v. instinctuele reflexen. Mead was een van de eersten die een onderscheid maakte tussen de manier waarop sociaal gedrag gecoördineerd wordt bij mensen vs. dieren.
- Dieren communiceren met signalen, en de andere dieren reageren reflexmatig op dat signaal (bv kwaken van eend bij dreigend gevaar). Mensen hebben dat ook ; maar meestal symbolengebruik.
    - ↔ mensen bij ontsnapping leeuw 'pas op er is een leeuw, loop weg!' We moeten vertrouwd zijn met het concept 'leeuw' en dat associëren met een gevaarlijk dier. Hangt af van socialisatie: het vertrouwd geraken met verschillende betekenissen.

2. Herbert Blumer's formulering v het 'symbolisch interactionisme

Blumer definieerde symbolisch interactionisme adhv 3 veronderstellingen

- (1) *'Humans act toward things on the basis of the meanings they ascribe to those things.'*
- Hetzelfde object kan verschillende betekenissen hebben voor verschillende mensen. Mensen zijn heel actieve betekenisgevers en interpretatoren. Onze handelingen worden dus steeds voorbereid door bepaalde motieven en intenties die we hebben.
- (2) *"The meaning of such things is derived from, or arises out of, the social interaction that one has with others and the society."*
- Betekenis van dingen (uitspraken, handelingen, objecten, etc.) wordt afgeleid uit de sociale interactie tussen mensen. Betekenissen worden voortdurend genegocieerd in het hier en nu tussen mensen die met elkaar interageren.
  - Legt dit uit met een voorbeeld:

Niet-symbolische interactie is het duidelijkst bij reflexmatige reacties, zoals in het geval van een bokser die automatisch zijn arm opheft om een vuistslag te pareren. Wanneer de bokser de komende vuistslag van zijn tegenstander echter reflexief identificeert als een schijnbeweging bedoeld om hem te misleiden, zou hij zich in een symbolische interactie bevinden. In dit geval tracht hij zich te vergewissen van de betekenis van de vuistslag – dus van wat de vuistslag betekent binnen de voornemens van zijn tegenstander'

- Deelnemers aan sociale interactie beschouwen hun gedrag als zinvol

- (3) *"These meanings are handled in, and modified through, an interpretative process used by the person in dealing with the things he/she encounters."*

2.1. Focus op symbolisering (indicaties) en betekenisgeving (interpretaties) binnen situationele interacties

Samen handelen is een continu proces van wederzijds afstellen van interpretatie van elkaar. Meerdere stappen:

1. Globale situatiedefinitie. Hiervoor beroep je je vaak op achtergrondkennis, analytische interpretatieframes. Binnen die globale situatie kunnen zich nieuwe micro-situaties voortdoen (bv. prof kan vraag stellen) en dan moet je daar nieuwe interpretatie aan geven. Die globale situatie blijft dus niet altijd hetzelfde. Blumer onderstreept het improvisistische karakter van het handelen, zeer situationeel en moet constant worden geïnterpreteerd. Sociale leven is altijd een beetje fluïde, open. We kondigen altijd ons handelen aan door indicaties (bv. kuchen in micro bij begin hc)
→ bv naar de winkel & portefeuille bovenhalen als indicatie voor 'ik ga betalen' en zo kan de kassierster zich voorbereiden op de sociale situatie

“Het symbolisch interactionisme beschouwt groepsleven als een proces waarin mensen, die elkaar bejegenen in verschillende situaties, aan elkaar indicaties over hun handelingslijnen geven en de door anderen gemaakte indicaties interpreteren” (Blumer)

2. We stemmen constant ons gedrag af op de verwachtingen van anderen die bepaalde indicaties geven voor het gedrag dat die andere van ons verwachten. = fitting together
  - “Omdat de deelnemers met de lopende handelingen van elkaar rekening houden, moeten ze hun eigen bedoelingen, verlangens, gevoelens en houdingen dempen, herorganiseren of aanpassen” (Blumer)
  - Het innerlijke zelf kan bijgevolg niet “gereduceerd worden tot vaststaande elementen zoals attitudes, motieven, gevoelens en ideeën; het moet eerder gezien worden als een proces waarbij zulke elementen in het spel worden gebracht en veranderen al naargelang de loop van het spel” (Blumer)
    - We hebben verschillende 'ikken' afhankelijk van de situatie die je alleen maar kan leren door in verschillende sociale situaties deel te nemen
  - Levenslang 'socialisatieproces' en voortdurend 'herdefiniëren wie we zijn (en waren) (Anselm Strauss)

DUS er bestaat volgens dit perspectief NIET zoiets als actoren met specifieke drijfveren

Toepasbaar op verschillende domeinen van sociale leven. Naam zelf 'symbolisch interactionisme' lijkt te suggereren dat men zich focust op face to face interacties, maar er is meer.

- Bv Familie is geen structuur met duidelijke rolpatronen en verwachtingen. Ook niet begrijpbaar obv individuïstisch gedrag. Is eerder voortdurend aftasten van elkaar, uittesten van handelingsrepertoires en moeten voortdurend afgetast worden. Wanneer ouders een bepaald verwachtingspatroon stellen, dan hinkt dat vaak achterop op de feitelijke evolutie van de jongere en dat scheidt veel problemen. Dus eigenlijk is interactie in familie voortdurend definiëren van 'wie ben jij en wie ben ik en hoe moeten wij onze relatie herdefiniëren in het licht van de wederzijdse evolutie'

De idee dat er sociale structuren zijn die het sociale leven vormgeven is in feite niet echt

- Sociale leven vindt zichzelf voortdurend opnieuw uit
- "Symbolic interactionism sees society not as a system, whether in the form of a static, moving, or whatever kind of equilibrium, but as a vast number of occurring joint actions, many closely linked, many not linked at all (...) and all being pursued to serve the purposes of the participants and not the requirements of a system"
- Sociale verbanden zijn geen stabiele gehele, maar bestaan uit symbolische handelingen die uitgevoerd worden door zeer veel verschillende actoren en voortdurend in verandering zijn,

2.2. Kritische kanttekeningen (Howard Becker)

Twee kritieken:

- (1) Te weinig aandacht voor macht': een sociale structuur waar verschillende spelers verschillende machtsbronnen hebben. Kinderen hebben minder machtsbronnen dan ouders, je bent afhankelijk en dat bepaalt welke betekenis je aan uw en hun en de situatie geeft. Daar moet je meer rekening mee houden. En betekenisgeving is veel minder vaak een kwestie van wederzijds afstellen van betekenis, er is vaak niet een zoeken naar consensus maar vaak een conflict over 'wat is de betekenis van de situatie waar in we ons bevinden en wat is de betekenis van wat ik zeg?'
Verschillende actoren hebben verschillende interpretaties, en proberen heel de tijd hun interpretatie dominant te laten zijn. Je moet begrijpen hoe handelen samenhangt met bredere machtststructuren, en moet onderzoeken hoe machtige actoren hun interpretaties op te leggen.
- (2) Symbolisch interactionisme moet beter aantonen hoe en in welke mate de sociale structuren door diegenen die handelen, bewust of onbewust, worden geproduceerd of verworpen. Op welke manier weten machtige actoren hun definitie van de situatie als vanzelfsprekend voor te stellen?

3. Erving Goffman (1922-1982)

Heel goede observator die nauwgezet sociale situaties kan interpreteren. Heeft te maken met achtergrond als antropoloog en entograaf.

Voor Goffman is het startpunt van de sociologische analyse niet het individu, de groep of de sociale structuur, maar de gesitueerde **interactie-orde**.

- De interactie-orde is de grotendeels onzichtbare en onuitgesproken set van regels en rituelen (bvb. begroetingsregels) die worden opgevolgd in face-to-face ontmoetingen
- de idee van de interactie-orde hangt samen met het idee dat de sociale leven niet meer of niet minder is dan een theaterstuk! Wanneer we deelnemen aan het sociale leven bevinden we ons in een theater waarin wij allemaal acteurs zijn die een bepaalde rol spelen. Geen nieuw idee, maar Goffman voegt eraan toe dat we doorheen de rolvertolking ook een meer private persoon vertolken. (>persona: masker) Door het uiterlijk/visuele gedrag (verbal & non verbaal) vertolken we een bepaald zelf en hoe we ons verhouden t.o.v onze rol & de situatie.

3.1. Impression management

Legt dat uit met metaforen van het theater (all the world's a stage)

- Rol t.a.v. welbepaald publiek. Publiek kan verschillen.
- Scripts: bv 'vrouw': lichamelijke gedrag, bewegingen, manier van lopen/zitten... aangeleerd door socialisatie, discipline, aangeleerd door mama en papa
- Rekwisieten = externe hulpmiddelen, bv. Kleding, haartooi, handtas...
- Op een podium: er is een verschil in termen van de rol en het zelf dat we vertolken wanneer we op de *frontstage* staan dan wel in de *backstage*

= **impression management**: reflexief, zelfbewuste actoren die geloofwaardige willen zijn tav publiek

- Sociale leven als onderlinge uitwisseling van 'zelfbeelden' (expressie van verschillende, min of meer voor de situatie relevante aspecten van het 'zelf')
- rollenspelers = zelfbewuste strategische actoren die geloofwaardige voorstellingen proberen te enceneren door een gericht indrukkenbeheer of 'impression management'
- Dit vereist 'Expressiebeheersing en dramaturgische discipline': een zekere alertheid en zelfcontrole
- "In hun hoedanigheid van personen die een voorstelling geven, zullen mensen er voor willen zorgen dat bij de andere de indruk blijft bestaan dat zij voldoen aan de vele maatstaven waarnaar zijzelf en hun producten beoordeeld worden" (Goffman)
- Plaats van een voorstelling = frontstage of façadegebied
  - Façade = "dat deel van de voorstelling die het individu geeft (...) dat geregeld een algemeen en blijvend houvast vormt voor definities van de situatie ten behoeve van degenen die de voorstelling bijwonen. De façade is dus een gestandaardiseerd expressief instrumentarium dat (...) door het individu tijdens zijn voorstelling gebruikt wordt"
- Front-set: materiële attributen nodig voor de performance
- Persoonlijke front: nodige individuele kenmerken zoals leeftijd, geslacht, etc.
- 'Keeping up appearances' : indrukken (bv. emoties) worden getoond of beheerst in functie van de gegeven voorstelling. Je kan je rolbeheersing maar laten vallen in de coulissen of backstage.

3.2. Zelpresentatie

Het gaat hier dus om een *beeld* van de persoon in kwestie, een beeld dat de anderen ertoe brengt hem een bepaald "zelf" toe te schrijven (...) 'Het "zelf" dat de leden van het publiek aan de figuur op het podium toeschrijven is echter niet de oorzaak maar product van de scène die zich voor hun ogen ontvouwt. Het "zelf" als personage dat tijdens een voorstelling gestalte krijgt, is dus (...) een dramatisch effect dat via allerlei wegen tot stand komt op basis van een gepresenteerde scène, en de belangrijkste kwestie, de meest essentiële zorg waar het dit "zelf" betreft, is de vraag *of het al dan niet geloofwaardig bevonden zal worden*" (Goffman)

- Wordt het zelfbeeld dat we door impressie management uitdragen ook erkend door anderen? Daarvoor hebben we een heel arsenaal van rituelen
- 'Ceremonies' of interactierituelen: handelingen die volgens bepaalde sociale regels en codes verlopen en waardoor respect getoond wordt aan de 'persona' van de ander. Wie een zelfbeeld uitdraagt, wil in dat zelfbeeld ook